

Svar till Edin och Lodin angående 3:12-reglerna

PER-OLOF BJUGGREN OCH
DAN JOHANSSON

Fåmansföretagsreglerna, de s k 3:12-reglerna, motiveras av Edin m fl (2005, s 5) på följande sätt: ”Det avgörande skälet för att ha en särskild beskattning av kvalificerade ägare till fåmansföretag är preventionen. Utan särskilda regler skulle vi få en renodlat skattedriven strukturomvandling där många löntagare skulle kunna undvika den progressiva beskattningen av tjänsteinkomster genom att ’sätta sig på bolag’ – något som skulle ge *påtagliga* samhällsekonomiska effektivitetsförluster” (vår kursivering). Rapporten utgör som Edin och Lodin (2008) skriver: ”grundvalen för 2006 års reform av 3:12-reglerna”. Vår huvudkritik mot reglerna, som vi framförde i Bjuggren m fl (2007), var att de hade svag grund. Även om skatten på marginalen skulle kunna minskas relativt kraftigt utan 3:12-reglerna genom att ”sätta sig på bolag”, skulle minskningen av den totala skattebelastningen vara betydligt lägre. Och det är den totala skattevinsten som motiverar att ”sätta sig på bolag”, inte skillnaden i marginalskatt. Skattevinster finns men deras storlek (redovisas i vår figur 1 på s 26) är betydligt mindre än de 60 procent Edin och Lodin nämner. Eftersom vi räknat noga på reglerna har vi inte ”fallit i fällan att tro att 3:12-reglerna medför någon merbeskattning”. Tas dessutom hänsyn till att en omvandling av högt beskattade arbetsinkomster till lägre beskattade kapitalinkomster genom att ”sätta sig på bolag” inte bara medför en skattemässig vinst utan också kostnader i form av förlorad anställningstrygghet, administrativa kostnader för att driva bolag och försämrade sociala

förmåner samt att många löntagare, t ex offentligt anställda, i praktiken inte har möjlighet att ”sätta sig på bolag”, drar vi slutsatsen att detta är ett mindre problem. Däremot skapar lagstiftningen problem i form av nya möjligheter till skatteplanering, komplexitet, osäkerhet, olikformigheter och oförutsebarhet som kan befaras ha negativa effekter på selsättning och tillväxt.

I stället för att bemöta vår huvudkritik inriktar Edin och Lodin sin replik på vår kritik av risksättningen och menar att vi förbiset att riskpremien förutom statslåneräntan plus nio procentenheter innehåller ytterligare en komponent, nämligen lönesummeregeln. Detta stämmer inte; tvärtom finner vi det anmärkningsvärt att lönesumman fungerar som beräkningsunderlag för kapitalbeskattningen (Bjuggren m fl 2007, s 24). Regeln illustrerar flera av de brister i lagstiftningen som vi påtalar i vår analys:

- i) Den har snedvridande effekter, medför stora merkostnader för småföretagen och gynnar arbetskraftsintensiva företag med låg lönsamhet och missgynnar kapitalintensiva företag med hög lönsamhet (Sørensen 2008, s 9 och 68).
- ii) Den är godtycklig eftersom gränserna för hur stor del av lönesumman som ska inkluderas som beräkningsunderlag sätts godtyckligt.
- iii) Den skapar oförutsebarhet och osäkerhet eftersom gränserna för beräkningsunderlaget sätts godtyckligt och ändras ofta.
- iv) Den strider mot grundläggande lärobokskunskap. I vilken lärobok står det att lönesumman ska påverka riskpremien och utgöra beräkningsunderlag för kapitalbeskattningen?
- v) Den tar inte hänsyn till entreprenörens centrala funktion och att ersättningen till entreprenörskap är en residual och inte fast som i 3:12-reglerna.

REPLIK

Per-Olof Bjuggren är professor vid Internationella Handelshögskolan i Jönköping. Han forskar kring institutioner och företag. per-olof.bjuggren@ihh.hj.se

Dan Johansson är docent i nationalekonomi och verksam vid Ratioinstitutet. Han forskar kring institutionernas betydelse för näringslivets utveckling och ekonomisk tillväxt. dan.johansson@ratio.se

Edins och Lodins resonemang om normallönemodellen ger ytterligare belägg för att de inte tar hänsyn till grundläggande ekonomiska samband och är ett exempel på de logiska kullerbyttor som lagstiftningen kritiserar för. De avfärdar en normallönemodell med argumentet att löneersättningen varierar så kraftigt – ”enormt” – att det omöjliggör ett fastställande av en rättvisande normalersättning och exemplifierar med att en advokat kan tjäna mellan 300 000 kr och 5 miljoner kr per år. Med det resonemanget är det ologiskt att i stället förordas att försöka fastställa en normalavkastning för företagande, vilken varierar betydligt mer – från kraftigt negativt till kraftigt positivt.

I sin replik ifrågasätter Edin och Lodin att vi läst rapporten ”Reformerad ägarbeskattnings – effektivitet, prevention och legitimitet”. Vi har läst rapporten, liksom mycket annat som inte står i referenslistan. Vad vi däremot inte läst något om är de ”påtagliga samhällsekonomiska effektivitetsförluster” som motiverar lagstiftningen. Vi har inte hittat någon analys som ger belägg för detta påstående. En berättigad fråga är därför om någon sådan existerar, eller om Edin m fl (2005) fabulerar när de påstår detta? De tycks också blanda ihop skattebortfall med effektivitetsförluster. Om någon ”sätter sig på bolag” för att minska skatten kan detta leda till ett skattebortfall.¹ Effekten på den samhällsekonomiska effektiviteten behöver inte vara negativ. Om exempelvis samma arbete utförs, fast nu i eget bolag i stället för som anställd, påverkas i princip inte effektiviteten. Vad som däremot är otvivelaktigt är att 3:12-reglerna leder till samhällsekonomiska effektivitetsförluster, både statiska och dynamiska.

De medför t ex administrativa kostnader för företagen och leder till en skattdriven strukturomvandling där arbetsintensiv verksamhet med låg lönsamhet gynnas och kapitalintensiv verksamhet med hög lönsamhet missgynnas.

I mer än 15 års tid har 3:12-reglerna existerat. Sedan sin start har de varit kraftigt kritiserade, även av t ex Lodin (2007, s 22) som drar slutsatsen: ”De särskilda specialreglerna för fåmansföretagare, som infördes på grund av införandet av det duala skattesystemet, är bland de mest komplicerade områdena och ligger på eller över gränsen till det oacceptabla”. Ekonomisk analys och ekonomiskt beslutsfattande handlar om allokering av knappa resurser: att väga intäkter mot kostnader. 3:12-reglerna kan motiveras givet att dess nackdelar uppvägs av fördelar. Som vi uppfattar det har ingen sådan avvägning mellan intäkter och kostnader gjorts vad gäller 3:12-reglerna. Vår huvudkritik mot reglerna är att vi ifrågasätter motivet till deras existens och menar att det inte finns något belägg för påståendet om en skattdriven strukturomvandling som ger påtagliga samhällsekonomiska effektivitetsförluster. Hur stora är de? Rör det sig om 100 000 förlorade jobb eller minskad BNP-tillväxt? Eller skulle det t o m få en positiv samhällsekonomisk effekt om fler anställda valde att bli egna företagare och krånglet och kostnaderna för småföretagarna minskade?

Vid fortsatt diskussion önskar vi att Edin och Lodin presenterar belägg för påståendet. I annat fall fås lätt intrycket att lagstiftningen bygger på tro och tyckande och inte på kunskap om faktiska förhållanden. Tills det att de presenterat belägg för sitt påstående kvarstår vår kritik att 3:12-reglerna vilar på en svag

¹ Sänkningen av marginalskatten som blir följden av att ”sätta sig på bolag” kan stimulera arbetsutbudet, vilket kan leda till ökade skatteintäkter. Såväl Holmlund och Söderström (2007) som Lundgren m fl (2008) drar slutsatsen att sänkningar av marginalskatterna i Sverige av denna anledning kan vara fiskalt neutrala.

grund. De gör mer skada än nytta och bör därför avskaffas. Ett avskaffande skulle också bidra till att uppfylla målsättningen om att minska företagets regelbörda med 25 procent till år 2010.

REFERENSER

Bjuggren, P-O, G Du Rietz och D Johansson (2007), "3:12-reglerna: en ekonomisk analys", *Ekonomisk Debatt*, årg 35, nr 7, s 18-30.

Edin, P-O, I Hansson och S-O Lodin (2005), "Reformerad ägarbeskattning - effektivitet, prevention och legitimitet", rapport, Finansdepartementet, Stockholm.

Edin, P-O och S-O Lodin (2008), "En analys

av en felaktig analys av 3:12-reglerna", *Ekonomisk Debatt*, årg 36, nr 5, s 54-56.

Holmlund, B och M Söderström (2007), "Estimating Income Responses to Tax Changes: A Dynamic Panel Data Approach", Working Paper 2007:25, Nationalekonomiska institutionen, Uppsala universitet.

Lodin, S-O (2007), "Kvalitetskriterier för en god skattelagstiftning", *Ekonomisk Debatt*, årg 35, nr 8, s 17-30.

Lundgren, S (red), L Behrenz, H Edquist och L Flood (2008), *Vägar till full sysselsättning*, Konjunkturrådets rapport, SNS, Stockholm.

Sørensen, P B (2008), "The Taxation of Business Income", rapport, Finansdepartementet, Stockholm.